

Hacettepe Üniversitesi Rektör Adaylarının İletilerinin İncelenmesi[†]

An Analysis of The Messages of Hacettepe University Rectorial Candidates

Melek ALPAR*

* G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

Erdoğan KARTAL**

U.Ü. Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

İrem ONURSAL***

H.Ü. Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Rektör adaylarının 15 Kasım 1999 tarihinde yapılan Rektörlük seçimlerinden önce seçmenlerine gönderdikleri iletiler biçimsel bakımdan ve dilbilimin sözceleme kuramıyla incelenmiştir.

ABSTRACT

In this study, the messages sent by the candidates of Rector of the Hacettepe University before the rectorial election on November 15, 1999 have been analysed from a linguistic perspective.

GİRİŞ

Bu çalışmada 15 Kasım 1999 günü Hacettepe Üniversitesi Rektörlük seçimlerine katılan adayların seçimden önce hazırladıkları iletileri inceleyeceğiz. Seçime on aday katılmış ve on adaydan sekizinin ileti elimize geçmiştir. Adayları ad ve soyadlarıyla değil, onlara verdiğimiz simgelerle tanımlayacağız: A, B, C, D, E, F, G, H, İ, J. Adayların ikisinin (H, J) iletilerini elde edemediğimiz için, çalışmamız kapsamına almayacağız. İletileri önce biçimsel, sonra dilbilimin sözceleme kuramıyla inceleyeceğiz.

[†] Metin yazarları soyadı sırasına göre sunulmuştur.

1. İLETİLERİN NİTELİKLERİ

1.1. Mektuplar

Birinci adayın, kendi deyimiyle, birinci “mektubu” (A1) ikiye katlanmış A4 kağıda yazılmıştır. İleti iki renk baskılı olup, birinci sayfasında Hacettepe Üniversitesi amblemi bulunan ve öğretim üyelerine seslenen kısa bir yazıdan oluşmaktadır. İkinci sayfada adayın, üçüncü tekil şahısta “profesyonel” biçimle yazılmış, mesleki deneyimlerini, idari görevlerini, üyesi olduğu ulusal ve uluslararası kuruluşları içeren özgeçmiş, 4. sayfada ise, SCI bilimsel yayın özeti bulunmaktadır. Aynı adayın ikinci mektubu (A2) ise kendisini seçmenlere daha yakından tanıtmak amacıyla düzenlediği toplantıyı bildiren bir çağrı niteliğindedir. Bu ileti bilgisayar çıkışlı A4 kağıda yazılmıştır.

Mektup gönderen ikinci adayın ilk iletisi (D1) A4 kağıda basılmış, bilgisayar çıkışlı, 6 sayfalık bir yazıdır. Aday, tasarılarını resmi bir rapor gibi maddeler biçiminde sunmuştur. Mektubun sonunda ise, gene üçüncü tekil şahısla yazılmış profesyonel bir özgeçmiş bulunmaktadır. Adayın ikinci mektubu (D2), bilgisayar çıkışlı, A4 kağıda basılmıştır. Bir sayfaya sıkıştırılmış olan ileti adayın tasarılarını içermektedir.

Üçüncü adayın (E) mektubu, A4 kağıtta bilgisayar çıktısı ile sunulmuştur. Adayın “e.mail” ve “home page” adreslerinin bu iletide yer alması, kendisine internet aracılığıyla ulaşılabileceğini göstermektedir. Mektupta adayın kendisiyle ilgili hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

1.2. Broşürler

Gönderilen iki broşür de renkli, ikisi de Hacettepe amblemi ve birer slogan taşımaktadır. Bunlardan birincisinin (C) bir yüzünde açık mavi, açık mor ve beyaz renklerden oluşan bir hedef tahtası ve üzerinde kırmızı Hacettepe Üniversitesi amblemi, diğer yüzünde ise renkli bir vesikalık fotoğraf ve adayın kendi ağzından yazılmış ayrıntılı bir özgeçmiş bulunmaktadır. 3. sayfada ise, adayın temel hedefleri ve bu hedeflerin nasıl gerçekleştirileceği maddeler halinde belirtilmiştir.

İkincisi (İ) dörde katlanan, çok renkli (mavi, kırmızı, beyaz, açık sarı) bir broşürdür. İkinci sayfanın altında, Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüste bulunan Atatürk

heykelinin resmi, 6. sayfada ise, adayın sayfanın yarısını kaplayan, gülümseyen bir fotoğrafı bulunmaktadır. 3, 4 ve 5. sayfalarda on yedi madde halinde, adayın seçildiği taktirde gerçekleştireceği hedefler sunulmuştur. Aday iki slogan sunmaktadır. Birincisi, 1. sayfada ve broşürün üst kısmında bir kuşak halinde; ikincisi, yine kuşak biçiminde broşürün alt kısmında beyaz üzerine açık kahverengi, dijital akar yazı biçiminde verilmiştir. Hacettepe Üniversitesi amblemi 1. ve 3. sayfalarda bulunmaktadır. 6. ve 7. sayfalarda adayın ayrıntılı bir özgeçmişi (bulduğu görevler ve yaptığı bilimsel çalışmalar) bulunmaktadır. Özenle hazırlanmış, çağdaş bir seçim broşürü izlenimini veren bu iletide “e.mail” ve “home page” adresleri verilmiştir.

1.3. Kitapçık

Adaylardan biri (F) de seçmenlerine kitapçık göndermiştir. Bu kitapçık (13,5 X 19,5 cm.) 41 sayfa olup birinci hamur kağıda basılmıştır. Kitapçığın ön kapağında Hacettepe Üniversitesi'nin başlıca altı birimini gösteren siyah-beyaz fotoğraflar bulunmaktadır. Fotoğrafların tam ortasında adayın sloganı bulunmaktadır. Kitapçık, içerik (2 sayfa), hedefler (35 sayfa), hedeflerin sonunda italik ve bold karakterle yazılmış bir “taahhüt”, ve kendi ağzından yazılmış bir özgeçmişten (1 sayfa) oluşmaktadır. Ayrıntılara çok önem verilerek, dikkatle hazırlanmış bu kitapçığın sonunda da “e.mail” adresi, telefon ve faks numaraları verilmiştir.

1.4. İleti Takımları

Seçime katılan adaylardan ikisi iletilerini birer takım halinde göndermişlerdir. Bu adaylardan birincisinin (B) ilk gönderdiği mektup kabartma baskılı, nitelikli bir A4 kağıda basılmıştır; filigran olarak, sloganının bir bölümünü ve internet simgesini taşımaktadır. Bu mektupta aday kendisiyle ilgili hiçbir bilgi vermemektedir.

Aynı adayın daha sonra gönderdiği ileti takımı, 23,5 X 16cm. boyutlarında bir kitapçık ve 2000 yılının masa takviminden (9 X 15 cm.) oluşmaktadır. Spiral cilt yapılmış kitapçık 18 sayfadan oluşmakta, her sayfanın üzerinde adayın sloganının bir bölümü bulunmaktadır. Sayfa numaraları bir simge içinde belirtilmiştir. Ön ve arka kapak bir bütün oluşturmakta ve Hacettepe Üniversitesi'nin rengi olan mor fon üzerinde, birbirinin karşıtı olan iki görsel gösterge bulunmaktadır. Sarı rengin hakim olduğu el hesap makinesi, abaküsün üzerinde, iki vevre uçta (ön kapakta üstte, arka kapakta altta) çağımızın bilgi ve iletişim aracı olan bilgisayar ve internet simgesi (@) bulunmaktadır.

Ön ve arka iç kapakta, mor ve beyaz renklerde Atatürk'ün harf devrimi sırasında çekilmiş bir fotoğrafı bulunmaktadır. Kapağa hakim olan mor renk kitapçığın içinde de devam etmektedir. Her sayfanın üst bölümünde, adayın mor ve gri renkten oluşan sloganının bir bölümü görülmektedir.

Girişte seçmenlere hitaben yazılan başlıksız, kısa bir önsöz yer almaktadır. Adayın programı ve tasarıları belli başlıklar altında, çok ayrıntılı bir biçimde, grafik ve istatistikler içeren tablolarla anlatılmıştır. Kitapçığın sonunda adayın kendi ağzından yazılmış kısa bir özgeçmiş, faks ve telefon numaraları ile iki "e.mail" adresi bulunmaktadır.

Takımın ikinci ögesi olan takvim, spiral ciltli olup, kapağı mor zemin üzerinde adayın sloganını taşımaktadır. Her ay için iki takvim sayfası hazırlanmıştır. Birincileri ayın günlerini göstermekte, ikincileri ise simgeler eşliğinde adayın çalışma takvimini sunmaktadır.

İleti takımı gönderen ikinci adayın (G) iletişi 4 öğeden oluşmaktadır. Bu takım, metal kilitli, dikişli, üzerinde Hacettepe Üniversitesi amblemi taşıyan saydam bir plastik çanta içinde sunulmuştur. Çantada, dört kapaklı, sarı rengin hakim olduğu, içindeki CD-Rom'un resmini taşıyan bir dosya, bir CD-Rom ile zarfı ve 24 sayfadan oluşan kuşe kağıda basılmış A4 boyutunda bir kitapçık bulunmaktadır.

Dosya iç içe katlanan 64 X 90 cm. boyutlarında selofan baskılı dört kapaktan oluşmaktadır. Sarı renkli ön kapağın sol üst köşesinde mor bir mezuniyet kepi, onun altında ise bilgisayar klavye tuşları üzerinde Hacettepe yazısı bulunmaktadır. Hacettepe'nin "h"si üniversitenin amblemindeki gibi, "a"ısı internet simgesi, "c"si ise "copyright" simgesiyle yazılmıştır. Bunun altında CD-Rom'un kapağının bir resmi ile adayın adı bulunmaktadır. İç kapaklar yeşil renktedir. Sol iç kapak gri, siyah ve kırmızı renklerle zenginleştirilmiştir. Kırmızı Hacettepe logosunun üzerine griyle adayın tasarıları ve sloganları yazılmıştır. Sayfanın sol alt köşesinde ise bir bilgisayar "mouse"unun resmi bulunmaktadır. Sağ iç kapakta yeşil fon üzerinde 7 adet fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğraflar sağ üst köşeden başlayarak, sol alta doğru asimetrik bir biçimde sıralanmıştır. Dosyanın arka yüzünde sarı sayfa boyunda, kırmızı Hacettepe Üniversitesi logosu üzerinde adayın düşünceleri yer almaktadır. Sağ alt köşeye de

Hacettepe Üniversitesi amblemi yerleştirilmiştir. Sağ dış kapakta, sarı fon üzerine sağ üstten sol alta doğru asimetrik bir biçimde dizilmiş beş fotoğraf bulunmaktadır. Dosyanın orta bölümünü oluşturan kitap ve CD-Rom taşıyıcısı sarı renkte karton tırnaklardan oluşan bir kapak biçimindedir.

CD-Rom, dosya içinde yer alan fotoğraflar, yazılar, logolar ve albüm yinelenerek oluşturulmuştur. Bu öğeler, sarı rengin hakim olduğu karton bir (13 X 13,5 cm.) zarf içinde bulunmaktadır. CD-Rom açıldığında, ilk olarak adayın açık uzamda çekilmiş amerikan ölçekli, renkli bir fotoğrafıyla karşılaşmaktadır. Adayın kapaktaki fotoğrafı, ön kapak düzenlemesi, logo ve amblemler CD-Rom'da "leitmotiv" olarak kullanılmıştır. Hemen ardından, karşımıza Millennium Projesi ana başlığı altında "linklenmiş" yedi alt başlık çıkmaktadır. Bunlardan dördünde aday hedeflerini, tasarımlarını ve Hacettepe Üniversitesi'yle ilgili yapılan araştırmaları resimler, grafikler ve istatistiklerle açıklamaktadır. "Link"lerden birinde, adayın birinci tekil şahıs kullanılarak yazılmış özgeçmişini bulunmaktadır. Son iki alt başlıkta ise, iki kısa video film yer almaktadır. Birincisinde klasik müzik eşliğinde, sesli olarak Hacettepe Üniversitesi'nin tarihçesi anlatılmaktadır. Görüntüler eşliğinde, tek tek bölümlerin kuruluş ve gelişim süreçleri anlatılmaktadır. İkincisinde ise, aynı görüntüler ve müzik eşliğinde yazılı sloganlar yer almaktadır. Filmlerin her ikisi de Hacettepe Üniversitesi amblemi ile kapanmaktadır.

2. SÖZCELEM / SÖZCE

Sözce, "bir konuşucunun -ya da yazan kişinin- ürettiği, iki susku arasında yer alan söz zinciri parçası; sözceleme edimiyle ortaya çıkan söylemdir" (Vardar, 1998:189). Belli bir iletişim durumunda yazılı ya da sözlü olarak üretilen ve üretildiği bağlama göre anlam kazanan bir iletişim birimidir. Kullanıldığı bağlamın dışında da başlı başına bir anlam bütünlüğü ifade eden ve dilbilgisel açıdan doğru ve eksiksiz bir söz zinciri olan tümceden farklı olarak, sözce belirli bir zamanda, belirli bir durumda, belirli bir kişi tarafından ve belirli bir amaç için oluşturulduğundan, bu anlamın dışında anlamı değişebilir ve dilbilgisel açıdan da doğru olması şart değildir. Bu durumda, "her tümce bir sözcüktür ama her sözce bir tümce değildir" diyebiliriz (Eziler Kıran, 1993:2). Sözceyi üreten kişinin amacı iletişim kurmaktır. Bu kişi sözcesini belli bir iletişim

durumunda kurar, “tümce ise tümüyle soyut ve bağlam dışı bir örnek olabilir ancak” (Perret, 1994:9).

Yazılı metinlere baktığımızda, sözce bütün bir metin olabilir. Tek bir öznenin bir iletişim amacıyla oluşturduğu ve “belli bir söylem türüne ait (...) bir söz zinciri” (Maingueneau, 1996:36) olarak kabul edilebilir. Bu bir roman, bir öykü, politik bir metin olabilir. Bu çalışmada incelenecek iletiler de birer sözcüddir.

Sözceleme, bir sözcenin üretilmesi süreci, dili belli alıcılara yönelik olarak ve belli bir amaçla kullanma eylemidir. Benveniste’e göre sözceleme, “bireysel kullanım edimiyle dilin harekete geçirilmesi”dir (1966:244). Sözceleme öznesi, zamanı ve uzamı sözceleme sürecinin öğeleridir.

2.1. Sözceleme Öznesi

Sözceleme üreten kişi (BEN) hep birisine (SEN) seslenir. Bunlar kişi özelliği taşır. BEN, sözceyi kendine göre ürettiği, sözceleme yarattığı için, hem kişisel hem de öznedir. Sözceleme sürecinin içkin bir öğesidir. SEN (SİZ) yine kişiseldir ama sözceleme sürecinin aşkın bir öğesidir. Bu nedenle de özneliği yoktur. İletişim süreci içinde «BEN» «SEN», «SEN» de «BEN» olabilir. “SEN” “BEN” olup sözceleme sürecinde sözcenin sorumluluğunu üstlendiğinde öznel olur. Bu iki kişi belirticinin yanında üçüncü tekil ya da çoğul şahısla ifade edilen "O" vardır. "O" canlı, cansız nesnelere, kişilerin, kavramların yerini tutabildiği için ne kişiseldir ne de öznedir.

İnceleyeceğimiz metinlerde “BEN” örtük de olsa belirtik de olsa iletiyi veren rektör adaylarıdır. “SEN” ya da “SİZ” ise, “BEN”in hitap ettiği, iletisini gönderdiği alıcılardır. Bizim seçtiğimiz bağlamda bu “SEN” (“SİZ”ler) öncelikle iletiyi okuyanlar, sonra da olası seçmenlerdir. “O” ise metinde sözü edilen kavramlar, nesnelere, düşünceler hatta duygulardır. “BEN” belli bir bağlama bağlı olarak, belli bir uzamda ve belli bir zamanda bulunur. “BEN” sözceleme sürecine girip sözceni ürettikten sonra, zamansal ve uzamsal açıdan aynı zaman ve aynı uzama bir daha dönemez. Artık belli bir süre geçmiş ve belli bir sözce üretilmiştir.

Sözceleme öznesi BEN, “ben” olarak yarattığı sözcüde, içinde bulunduğu uzam ve zaman sözceleme durumunda nasıl ifade edilir? Şimdiki zamana bağlı olarak “şimdi”,

“dün”, “yarın”, “bir hafta önce”, “geçen yıl”, “gelecek hafta” (tarih veriliyorsa tarih) gibi...

Uzam yine sözceleme öznesine göre, “burası”, “orası”, “burada”, “orada” gibi yer belirteçleriyle olduğu gibi, özel adlarla da gösterilir “Ankara”, “H.Ü”.

Sözceleme sürecinin göndermeleri: bu göndermeler insan, yer isimleri, tarihler (kendi özyaşam öykülerindeki tarihler, yerler), ve nesnelar dizisi olabilir: yasa maddeleri, bizim çalışma bağlamımızda adayların yazdıkları kitaplar, üyesi oldukları dernekler olabilir.

Sözceleme süreci ve öznesi sözcüde izler bırakabilir de bırakmayabilir de. Metin üçüncü tekil şahısla yazılıyorsa, sözceleme öznesinin özelliklerine, yerine, zamanına göndermede bulunmuyorsa bu izler en aza indirgenmiştir durumdadır. Oysa bizim inceleyeceğimiz iletilerde bu izler görülmektedir. Sözcenin içindeki izler: “ben” diyen özne, bu “ben”le ilişkili sıfatlar, adılar, çekim ekleri olabilir. Sözceleme öznesi “BEN” ile sözcü öznesi “ben” örtüştüğü zaman (BEN=ben) BEN metnin içinde yer alır. Artık izden değil, damgadan söz etmek gerekir.

2.2. Kipselleştirme (Modalisation: *Dictum/Modus*)

Her söz ediminde *dictum* ve *modus* ayrımı yapılır. *Dictum*, “özneyle yüklem ilişkisine geçirilmesi işlemidir” (Kıran, 1996:229). Sözceleme, öznesinin yorumunu içermeyen, değer yargısını taşımayan, isteklerini ya da edimlerini belirtmeyen, yansız ve genelde evrensel gerçeklik taşıyan sözcüdur. *Modus* ise, sözceleme öznesinin “*dictum*a karşı takındığı tavır”dır (Kıran, 1996:229). Öznenin kendi değerlerini, isteklerini, düşüncelerini, umutlarını... yansıtan sözcüdur.

2.3. Tarihsel ve Söylemsel Sözceleme Öğeleri (Éléments énonciatifs: *histoire/discours*)

Benveniste sözcelemeyi; tarihsel ve söylemsel olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Tarihsel sözceleme, geçmiş zamanda olup bitmiş ve sözceleme anıyla hiçbir zamansal bağı bulunmayan olayların anlatıldığı türdür. Bu tür anlatılarda sözceleme öznesinin izi görülmez, “anlatıcı bile yoktur (...) burada hiç kimse konuşmaz, olaylar kendilerini

anlatıyormuş gibidir” (Benveniste, 1966:241). Bu tür sözcelemede yalnız üçüncü şahıs adlarını kullanılır.

Söylemsel sözceleme türünde ise sözceleme öğeleri (ben, şimdi, burada) belirgindir. “Varsayılabilen bir sözceleme öznesinin ve bir alıcının bulunduğu, aynı zamanda sözceleme öznesinin alıcıyı herhangi bir biçimde etkilenme amacını taşıdığı her sözceleme” (Benveniste, 1966:242) söylemseldir.

2.4. Mesafe (Distance)

Sözceleme öznesiyle ürettiği sözce arasındaki ilişkidir. Özneye sözcüğü arasında her zaman bir mesafe vardır. Bu mesafe bazen yakın, bazen uzak olur. Özne ürettiği sözcenin sorumluluğunu üzerine aldığı zaman, yani sözceleme öğelerini (ben, şimdi, burada) kullandığında mesafe azalır. Bu durumda, “sözcenin 'ben'i, sözcelemenin 'BEN'i ile örtüşür” (Kıran, 1996:231). Özne ürettiği sözcenin sorumluluğunu üzerine almadığı zaman, yani “(...) sözceleme öznesi BEN'ini zaman ve uzamda başka “ben”lerle (Kıran, 1996:231) özdeşleştirdiğinde, evrensel gerçekleri dile getirir ve kendisini metnin dışında tutar (ör: profesyonel özgeçmiş).

2.5. Saydamlık / Bulanıklık (Transparence / Opacité)

Sözceleme öznesiyle sözcüğü arasındaki ilişkidir. Mesafe ne kadar çok olursa, saydamlık o kadar az olur; yani bir sözce "kendisini üreten öznenin ne kadar uzaklaşırsa, alıcıya o kadar yaklaşır" (Fossion ve Laurent, 1981:72) ve saydam olur; ya da tersi. Sözceleme öğelerinin bulunmadığı sözcelerde, özne “BEN” kendi varlığını soyutlamış olur, yarattığı söylem de alıcı tarafından daha kolay algılanır, benimsenir. Özne, ürettiği söylem aracılığıyla kendisini (ben) ortaya koyduğu zaman, alıcının kendi söylemini oluşturmasına engel olarak öznel bir söylem yaratır

Saydam söylem ile **bulanık** söylemi birbirinden ayıran bazı öğeler vardır. Saydam söylemlerde, birinci ve ikinci tekil kişi adları az kullanılır; uzam ve zaman belirteçleri azdır; amaç ve nedenlilik ifade eden mantıksal ilişkiler çok kullanılır; soru gibi konuşucu ile alıcı arasında eğitimsel (diyalektik) bir ilişki gerektiren sözdizimsel yapılar azdır; “yapabilmek”, “istemek”, “mecbur olmak” gibi kiplik bildiren fiiller az görülür.

Bulanık söylemlerde ise, tamamlanmış fiiller çok az, kişi adları, uzam ve zaman belirteçleri çok sık kullanılır.

2.6. Gerilim (Tension)

Sözceleme öznesiyle alıcı arasındaki ilişkidir. Söylem, her şeyden önce onu üreten özneye, alıcı ya da alıcılar arasında bir iletişim kurma amacı taşımaktadır. Sözceleme öznesi sözcesinde birinci ve ikinci tekil şahıslar (ben - sen) kullandığında gerilim yoğunlaşır, üçüncü tekil şahıs (o) kullanıldığında ise gerilim azalır. “Sahip olmak”, “olmak”, “yapmak”, “istemek”, “yapabilmek” gibi kiplik bildiren fiillerin kullanımı gerilimi artırır.

3. REKTÖR ADAYLARININ İLETİLERİNİN İÇERİĞİ

3.1. A Adayı

3.1.1. Kipselleştirme

Aday iki kipselleştirme biçimini de kullanmaktadır.

Dictum: “15 Kasım 1999 günü (...) oy kullanacaktır” Bu veri gerçek bir tarihe gönderme yapmaktadır. Aday, değer yargısı sunmamakta ve sözcesiyile ilgili bir tavır göstermektedir.

Modus: Aday iki iletisinde de sözcesine karşı tavrını belirtmekte sözceleme ve sözce öznesi olarak (BEN = ben) kendini ortaya koymaktadır: “Geçtiğimiz günlerde (...) bu konulardaki düşüncelerimi sizlere anlatmaya çalıştım”. Görüldüğü gibi, burada sözceleme öznesi, şimdiki zamana göre, daha önceki bir zamana gönderme yapmaktadır. (8.10.1999 tarihine göre alıcılar ile paylaştığı tarihler). Siz (alıcısı) de metinde ikinci çoğul şahısla belirtilmiştir. “Anlatmaya çalıştım” diyerek, sözceleme öznesi kendi tavrını ortaya koymaktadır. “**Bu** hizmet yarışında kazananın H.Ü. olacağına gönülden inanıyorum”. **Bu**, alıcı ve vericinin bildiği, paylaştığı bir nesneyi göstermektedir. "Hizmet yarışı" öznel ve bireysel, H.Ü. ise öznel ve bireysel olmayan göndergelerdir. İletide yer alan “gönülden” sözcüğü ise “inanma” gibi öznel anlamlı bir fiilin özelliğini pekiştirmektedir. Sonuç olarak; aday iletlerinde *dictum*’dan çok *modus* kullanımına yer vermektedir.

3.1.2 Söylemsel ve Tarihsel Öğeler

Mektup şimdiki zamanda ve ileriye dönük olarak yazıldığı için söylemsel özellikler taşımaktadır. Aday kendi özgeçmişiyile ilgili akademik bilgilere başvurduğunda tarihsel öğeleri vermektedir. Tarihsel öğeler *dictum* biçiminde, nesnel olarak verilmiştir: "Medeni hali: evli, iki çocuk babası".

3.1.3. Mesafe

A adayın sözcesindeki «Ben» ile kendisi (BEN) arasına bir mesafe koymamaktadır.

3.1.4. Saydamlık / Bulanıklık

A Adayının mektuplarında tamamlanmış fiiller çoğunlukta olup (bildirmiştim, istedim...), sebep-sonuç bildiren tümce yapıları bulunmaktadır: "Bu nedenle (...) sunmak istedim". Bu saptamalar ışığında, adayın her iki metninin de son derece saydam olduğunu söyleyebiliriz.

3.1.5. Gerilim

"Bilmek, istemek" gibi kiplik kullanımlarının gerilimi artırdığını daha önce belirtmiştik. *Modusun*, "ben" ve "siz" adılarının kullanılması sözcüleyen özne (BEN) ile alıcı (SEN) arasında yoğun bir ilişki kurmaktadır.

3.2. B Adayı

3.2.1.Kipselleştirme

B adayının ilk iletişimde *dictum* kullanılmamıştır. Aday "ben" dememiş, BEN'i içinde barındıran "biz" adılımı kullanmıştır. Buradaki "ben" birden fazla "ben"den oluşan (ben + ben + ben = biz) ve (BEN = ben + sen = biz) "BEN", "biz" diyerek, geniş anlamda özelliklerini neredeyse silerek, geniş bir sözcü öznese oluşturmuştur. Böyle yaparak da sorumluluğu paylaşma eğilimi göstermiştir.

"Siz" adılımı kullanmamış, onun yerine, seçime katılacak öğretim üyelerini birinci çoğul şahıs iyelik sıfatıyla göstermeyi yeğlemiştir. Birinci sözcü ve slogan ("Yeniden Hacettepe için, şimdi değişim zamanı") bir tümce değildir. Çünkü dilbilgisel açıdan eksiksiz ve her bağlamda tek anlamlı değildir. Başka bir zamanda, başka bir bağlamda, başka bir anlamda yeniden kullanılabilir.

Kitapçıkta yer alan "üniversitemiz" sözcüğündeki örtük "biz", "BEN" ve "SEN" in paylaştığı gerçek bir göndergedir: "Üniversitemizin atılımının (...) düşündüğüm bir programı özet olarak sunuyorum". Aday, "Rektör adayı olarak" diyerek, kendisinden üçüncü tekil şahıs adıyla söz etmekte ve "biz"den "ben"e "ben"den "o"ya geçmektedir. "Siz", bu metinde "biz" in varlığından dolayı, örtük olarak verilmiştir. Olası seçmen öğretim üyelerinden "siz" (ya da "sen") kişi adıyla söz edilmemiştir.

Görüldüğü gibi, kitapçıkta B adayı olası seçmenlerine "siz" (iki kez) kişi adıyla, soru sorduğunda seslenmekte, seçmenleri sorunlara ortak etmektedir.

Dikkatimizi çeken bir özellik de adayın, şema ve tablolar aracılığıyla, araştırma sonuçlarıyla çok fazla *dictum* kullanmasıdır.

3.2.2. Söylemsel ve Tarihsel Öğeler

B adayının iletisinde daha çok söylemsel öğeler vardır: 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalından ihtisasımı, 1989 yılında Çocuk Hematoloji üst ihtisasımı aldım". Bilgiler *dictum* şeklinde sergilenmiş, sanki yorum alıcıya bırakılmıştır.

3.2.3. Mesafe

Aday, "biz" ve "ben" i birlikte kullanıp, kendisinden üçüncü tekil şahıs olarak da söz ettiği için, sözcelemeyle öznesi arasına az da olsa bir mesafe koymaktadır.

3.2.4. Saydamlık / Bulanıklık

İletide kişi adlı olarak "biz", "ben" ve "siz" i kapsamakta, "ben" çok az görülmekte "siz" ise ancak soru biçimlerinde ortaya çıkmaktadır. Bitmiş zamanı gösteren fiil mektupta ve kitapta hiç yoktur. Bu fiil zamanının seçilmemesi de bir sürekliliği, bitmemişliği göstermektedir.

Metin içinde kullanılan "şimdi" ler seçim dönemine gönderme yapmaktadır. Ancak bu dönemin ne zaman olduğu belirtilmemektedir. Çünkü kitapçıkta zamana (tarihe) ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

Sebepler sonuç bildiren sözcüklere çok az rastlandığı için, metinde saydamlıktan söz etmek neredeyse olanaksızdır.

Görüldüğü gibi "siz", açık ve belirgin olarak metinde çok az belirmektedir. Ayrıca "ben" , "siz" gibi adların açık bir biçimde kullanılmamış olması, çoğunlukla "biz" adıyla örtülmesi de metni bulanıklaştırmaktadır.

Aday, kitapçığında "ben" adını çok az kullanmasına karşın, yaşamöyküsünü birinci tekil şahıs adlı kullanarak *modus* biçiminde yazmıştır. Aday, projesinden çok yaşamöyküsünün sorumluluğunu üzerine almaktadır.

3.2.5. Gerilim

Aday, kendisinden örtülü bir biçimde "ben", "biz" ve üçüncü tekil şahısta söz etmektedir. "Siz"i iki kere kullanmıştır. Bu nedenle iki özne arasındaki gerilim kimi zaman yükselmekte, kimi zaman düşmektedir. Bu iletilerdeki tümceler uzun olması da metindeki gerilimi artırmaktadır.

3.3. C Adayı

3.3.1. Kipselleştirme

C Adayının iletilerinde *dictum*'la yapılmış anlatım bulunmamakta, buna karşılık *modus*'ün bir anlatım biçimi olarak benimsendiği görülmektedir: "(...) yönetime (...) kararlılıkla uygulanmasıdır".

Adayın genel bakış açısını benimsemediği, kendi anlayışını ve tavrını açıkça ortaya koyduğu görülmektedir.

3.3.2. Söylemsel ve Tarihsel Öğeler

Aday, söylem biçimini benimsemiş: "ben", "bugün"... gibi söyleme ve sözceleme durumuna ilişkin sözcükleri kullanmış ancak tarihsel sözcelemeye yer vermemiştir.

3.3.3. Mesafe

Bu adayın iletilerinde bulunan "fotoğraf" ve sözcesinde kullandığı "Ben" adlı sözceleme ile öznesi arasında mesafe bırakmamaktadır.

3.3.4. Saydamlık / Bulanıklık

Tamamlanmamışlık gösteren fiiller az kullanılmıştır. Bu fiillerin bulunmayışı, birinci tekil şahıs adının sıklıkla kullanılması, zaman bildiren sözcüklere az rastlanması, sebep-sonuç ilişkisinin bulunmayışı da metni bulanık kılmaktadır.

3.3.5. Gerilim

İletide "ben" ve "siz" adıları bulunmaktadır: "Haksızlıklara karşı **duyarlı** kişiliğim ve birikimlerime dayanarak belirttiğim hedeflere ulaşabilmek için desteğinizi bekliyorum". İletinin başında yoğun bir gerilim bulunmaktadır. Ortalarda bu gerilim üçüncü çoğul şahıs ve *dictum* kullanımıyla düşmektedir. Metnin sonunda gerilim "ben/siz" ilişkisinin canlandırılmasıyla güçlenmektedir.

3.4. D Adayı

3.4.1. Kipselleştirme

D Adayı iletisine başlarken kendisini *dictum*'la sunmaktadır: "Rektör adayı". Bu kullanımı profesyonel biçimde yazdığı özgeçmişinde de benimsemiştir. İletisinin diğer kısımlarında *modus*'lü anlatım biçimini kullanmıştır: "Talip olan bir rektör adayı olarak size gönderdiğim ilk yazımda Üniversitemizin geleceğine ilişkin projelerimi bilgilerinize sunmuştum." "Ben" ve "siz" adıları tüm ileti boyunca sıklıkla kullanılmıştır.

3.4.2. Söylemsel ve Tarihsel Öğeler

İletide "ben" adılina çok fazla yer verilmiştir, ancak özyaşamöyküsünde üçüncü tekil şahıs kullanmıştır ("1987-1992 H.Ü. Ankara Meslek Yüksekokulu Müdürü"). "Bugüne kadar", "önceki yıllarda", "bugün" gibi zamansal belirteçler kullanılmışsa da "şimdi" söylemsel zaman belirteci metinde yer almamıştır. Bunlar da bize söylemsel öğelerin çok fazla kullanıldığını, tarihsel öğelerin ise sözceleme anıyla ilişkilendirildiğini göstermekte ve bulanıklığa yol açmaktadır.

3.4.3. Mesafe

Aday, söylemsel öğeleri yoğun bir biçimde kullanarak iletilerinin tüm sorumluluğunu üzerine almaktadır. "Rektör adayı (...) olarak çağdaş yönetimi Üniversitemizde gerçekleştirmek üzere aşağıdaki projeleri gerçekleştireceğimi taahhüt ediyorum",

diyerek bu sorumluluğu aldığını açıkça ifade etmektedir. Böylece mesafe en aza indirilmiştir.

3.4.4. Saydamlık / Bulanıklık

Bu metni saydam kılan sebep-sonuç ilişkisi gösteren belirteçlerin ("bu nedenle", "çünkü", "amacıyla") adayın iletilerinde bulunmasına karşın, "ben", "biz" ve "siz" adlarının tamamlanmamışlık gösteren fiillerin ("geliştireceğiz", "yapılmakta olan", "kullanacağım"...) çokluğu da metni bu açıdan da bulanık kılmaktadır.

3.4.5. Gerilim

Aday iletilerinde oldukça sık "ben" ve iki kere "siz" kullanmıştır: "Siz; Değerli arkadaşlarım, dostlarım" (hitap tümcesi). Bu adların kullanımı gerilimi artırmaktadır. Bu tür kullanımlara metnin başında ve sonunda rastlamaktayız, dolayısıyla gerilimin süreklilik göstermediği söylenebilir.

3.5. E Adayı

3.5.1 Kipselleştirme

Aday, iletişimde *modus*'lü bir anlatım biçimi benimsemiştir. Birinci tekil şahıs adlı ve kiplik bildiren fiiller (istemek, bilmek, inanmak...) sıkça kullanılmıştır: "(...) Rektör yardımcılığı görevinde bulundum", "(...) hizmet verdim", "(...) başarılı çalışmalar yaptığımı biliyorum".

3.5.2. Söylemsel ve Tarihsel Öğeler

Aday kendisi hakkında hiçbir bilgi vermeyip doğrudan niyetlerini ve tasarılarını sunmuştur. Her tümcesi, sözceleme öznesinin temsilcisi olan sözce öznesini barındırmaktadır. Bu seçim de dikkatli bir okur için boşluk oluşturabilir. İleti söylem biçiminde yazılmış olmasına karşın hiçbir tarihsel öge barındırmamaktadır.

3.5.3. Mesafe

Aday, iletişimde kendisini "ben" olarak ortaya koyup söylemsel öğeleri kullanarak, kendisiyle sözcesi arasındaki mesafeyi en alt düzeyde tutmuştur: "Somut projeleri sizlerle tartışmak arzusundayım", "Hakkımda ayrıntılı bilgi almak için aşağıdaki internet adresimi veriyorum".

3.5.4. Saydamlık/Bulanıklık

Bir iletide mesafe ne kadar azsa, bulanıklık da o denli fazladır. Söylemsel öğelerin metnin yüzeyinde açıkça görülmesi de bunu desteklemektedir: "Önce kendimize, özellikle de üniversitenin kuruluş yıllarını yaşamış olanlarımıza şu soruları sormak istiyorum: O yıllardaki heyecan ve Hacettepeli olma ruhu bugün de geçerliliğini koruyor mu?"

3.5.5. Gerilim

Sözceleme öznesi, iletisinin başından sonuna kadar alıcısıyla "ben/sen" ilişkisini sürdürmekte, hatta sorular sormaktadır: "Eğitim ve öğretimimiz bugün de o derece düzeyli mi?". Bu nedenle iletideki gerilim oldukça fazladır. Mesafenin azlığı, gerilimin çokluğu metni bulanıklaştırmaktadır.

3.6. F Adayı

3.6.1. Kipselleştirme

F adayı iletisinde "didaktik" bir söylem biçimi kullanmıştır, bu nedenle de *dictum* ağırlıklıdır: "Bir üniversitenin yönetimi, diğer kurum ve kuruluşların yönetiminden belli noktalarda önemli farklılıklar gösterir". Ancak, aynı kişi adaylığını açıkladığı son paragrafta *modus* biçimini kullanılmakta ve "Ben (...), bu göreve layık görüldüğüm taktirde, (...) söz veriyorum" diyerek sözcesinin sorumluluğunu üzerine almaktadır.

3.6.2. Söylemsel/Tarihsel Öğeler

Aday, iletisini somut olarak ikiye bölmüştür. Birinci bölümde söylemsel öğeler kullanmıştır. İkinci bölümde ise, tek tümceyle tüm iletinin sorumluluğunu üstlenmiştir. Aynı yöntemi özyaşamöyküsünde de kullanmış, üçüncü tekil kişiyle başlayıp birinci tekil kişiyle bitirmiştir: "Yüksek Lisans: Hacettepe Üniversitesi (30.06.1969)"; "Uluslararası Germanistler Birliği (IVG) ve Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu'nun üyesi ve Yönetim Kurulu İkinci Başkanıyım". Bu nedenle, adayın ileti biçimi kendi içinde tutarlıdır.

3.6.3. Mesafe

Sözceleme öznesi genelde sözcesinin sorumluluğunu üstlenmediği için sözceleme öğeleri metnin içinde yer almamaktadır: "Kamu kuruluşlarında olsun, özel kuruluşlarda

olsun, yönetimin kurgusu "piramitsel hiyerarşi" modeline veya daha açık bir deyişle amir-memur zincirlemesine dayanır". İletide mesafe çok fazladır.

3.6.4. Saydamlık/Bulanıklık

Sözceleme öğeleri sözceye yansımadığından, son paragraf dışında ileti tümüyle saydamdır.

3.6.5. Gerilim

İleti *dictum* ağırlıklı olduğundan, gerilim çok düşüktür. Yalnızca sözceleme öğelerinin bulunduğu son paragrafta gerilim artmaktadır.

3.7. G Adayı

3.7.1. Kipselleştirme

G adayının iletisinde *dictum* ve *modus* biçimleri birlikte yer almaktadır. Örneğin, iletinin ilk paragrafı *dictum* biçiminde yazılmışken; ["İnsanoğlunun binlerce yıldır oluşturduğu bilimsel ve akademik birikim 2000'li yıllarda heyecanlı bir dönemece giriyor (...)] bir başka paragrafında sözceleme öğeleri kullanılarak *modus* biçimine geçilmiştir ("Bu amaç için tüm hazırlığımı ilk meslek yıllarımdan bu yana yaptım").

3.7.2. Tarihsel ve Söylemsel Öğeler

Adayın iletisinin tümü söylemsel öğelerle oluşturulmuştur: "Bir yıl sonra tekrar Hacettepe Üniversitesi'ne dönerek, 12.4.1991 tarihinde Profesör oldum". Söylemsel öğeler de yer yer sözceleme öznesiyle alıcı arasındaki mesafeyi azaltmaktadır.

3.7.3. Mesafe

"Siz", "biz", "ben" adlarının metinde kimi zaman kullanılıp, kimi zaman kullanılmaması ve metinde *dictum* ve *modus* biçimlerinin her ikisinin de birlikte kullanılması, mesafenin sürekli olarak artıp azalmasına neden olmaktadır.

3.7.4. Saydamlık/Bulanıklık

Bu iletide tamamlanmış fiiller azdır. Buna karşın, tamamlanmamış fiillerin çokluğu (bağlayacağım, gözden geçireceğiz, oluşturulacaktır...) gözlenmektedir. Ayrıca, *dictum* ve *modus* biçimlerinin birlikte kullanımı iletiyi oldukça bulanık kılmaktadır.

3.7.5. Gerilim

Söylemsel öğelerin metin içinde kimi zaman bulunup, kimi zaman bulunmamasına koşul olarak, gerilim artıp azalmaktadır, bu nedenle gerilim açısından metinde bir süreklilik yoktur.

3.8. İ Adayı

3.8.1. Kipselleştirme

Aday projesinin sunumu sırasında *modus* biçimini kullanmıştır: "Şimdi de yapacağım hizmetleri ana başlıkları ile özetleyen bu broşürü bilgilerinize sunmak **istiyorum**". Ancak, maddeler halinde yazılarak verilen bilgilerin biçimine baktığımızda ("Altyapı eksiklikleri giderilirken mevcut binaların yenilenme ve onarımına hızla devam edilecektir"...) sözcelem öğelerinin kullanılmadığını ve *dictum* biçimine geçildiğini görüyoruz.

3.8.2. Tarihsel ve Söylemsel Öğeler

Adayın özyaşamöyküsünün dışında, metinde söylemsel öğeler egemendir. Özyaşamöyküsü ise üçüncü tekil kişiyle yazılmış olduğu için tarihseldir: "Toplam olarak 9 Doktora ve 7 Yüksek Lisans tezi yönetmiştir".

3.8.3. Mesafe

İletinin adaylık duyurusunun yapıldığı ilk bölümünde, aday "ben" adını kullanarak sözcesinin sorumluluğunu üstlenirken, projelerini sunduğu ikinci bölümde "ben"i de içinde barındıran bir "biz" adını kullanarak ürettiği sözceyle arasında az da olsa mesafe oluşturmaktadır.

3.8.4. Saydamlık/Bulanıklık

İletinin birinci kısmında, "ben" ve "sen" adlarının sıklıkla kullanılması ve tamamlanmamış fiillerin (ele alınacaktır, yapabilirsek...) çokluğu nedeniyle bulanıklık gözlenmektedir. İkinci kısımda ise, söylemsel öğelerin azalmasına karşın, tamamlanmamış fiillerin kullanılması (çalışılacaktır, inşa edilecektir, sürdürülecektir...) bulanıklığın sürdüğünü göstermektedir.

3.8.5. Gerilim

İletinin ilk bölümünde gerilim vardır. İkinci bölümünde ise söylemsel öğelerin az olması nedeniyle bu gerilim azalmıştır. Ancak, birkaç kez "ben" in "biz" adlı içinde eritilerek kullanılması (programımızın, ilişkimizin, üniversitemizi...) gerilimi biraz olsun artırmaktadır.

4- SONUÇ

İncelememizden elde ettiğimiz sonuçları bir tablo (Tablo 1) üzerinde gösterip değerlendirmeye geçmeden önce, Rektörlük seçiminin durumsal özelliklerinden de kısaca söz etmek gerekmektedir. Bazı adaylar iletilerine koşut olarak sözlü iletişimi de yoğun olarak kullanmış, seçmenleriyle "bire bir" ilişki kurmayı başarmışlardır. Öte yandan adayların bireysel "imaj"larının da önemli rol oynadığı rahatlıkla söylenebilir. Ancak bu bilgileri nesnel bir biçimde inceleme olanağı maalesef olası değil. Bu nedenle adayların aldıkları oyları sadece iletileriyle açıklamak mümkün değildir. Bizim amacımız adayların iletilerini incelemek ve değerlendirmek, seçim sonuçlarını tartışmak değildir. Ancak, aşağıdaki tablo adayların iletilerinin birbirlerinden farklı olduğunu açıkça göstermektedir.

TABLO 1

Aday	Dictum	Modus	Söylemsel	Tarihsel	Mesafe	Saydam	Bulanık	Gerilim
A	-	+	+	+	-	+	-	+
B	-	+	+	-	+	-	+	-/+
C	-	+	+	-	-	-	+	+
D	-	+	+	+	-	-	+	-/+
E	-	+	+	-	-	-	+	+
F	+	-	+	+	+	+	-	+
G	+	+	+	-	-/+	-	+	-/+
İ	+	+	+	+	+	-	+	+

Dictum/Modus : F,G ve İ adaylarının dışında hiçbir aday *dictum* biçimini tek başına kullanmamış, daha esnek olan *modus* biçimini benimsemiştir.

Söylemsel ve Tarihsel Sözceleme: Tüm adaylar söylemsel biçimi benimseyerek olası seçmenleriyle doğrudan ilişki kurmayı denemişlerdir. Tarihsel sözceleme biçimini ise 4 aday (A, D, F, İ) kullanmış diğer 4 aday (B, C, E, G) ise kullanmamıştır. Bu sözceleme biçimine çoğunlukla adayların özyaşam öykülerinde rastlamaktayız. A, D, F ve İ adayları özyaşam öykülerinde kimi zaman söylemsel kimi zaman da tarihsel sözcelemeyi kullanmışlardır.

Mesafe: 3 aday (B, F, İ) kendisi ile sözcüğü arasında belirli bir mesafe koymuştur. 4 aday (A, C, D, E) ise hiç mesafe koymamıştır. Adaylardan birisi (G) ise, sözcüğü ile kendisi arasında kimi zaman mesafe koymuş, kimi zaman da bundan kaçınmıştır.

Saydamlık/Bulanıklık: Sadece iki adayın (A ve F) iletileri saydam olarak tanımlanabilir. Bu tutumun da seçmenler tarafından benimsendiği görülmektedir. Diğer adayların sözcüğü, dereceleri değişik de olsa, bulanıktır.

Gerilim: tüm adaylar kendileri ile alıcıları arasında yoğun bir ilişki kurarak gerilim ögesini kullanmışlardır. B, D, G adayları bu gerilimi belli bir düzeyde tutmamakta ve iletişim yoğunluğunu kimi zaman azaltıp kimi zaman çoğaltmaktadır.

Ortak Özellikler: Tüm adayların iletilerinde, yoğunlukları değişkenlik göstermekle birlikte, gerilim ve söylem ögeleri bulunmaktadır.

Bir öge dışında A adayının iletilerindeki tüm ögeler değişik adayların iletilerinde de yer almaktadır. Saydamlık özelliği yalnızca A ve F adaylarının iletilerinde görülmektedir. En çok ortak özellik bu iki adayda bulunmaktadır. İletilerindeki farklar *dictum/modus* ve mesafe ögelerinde ortaya çıkmaktadır. Birinci aday *dictum* biçimini kullanmaktan kaçınırken, ikinci aday “didaktik” bir anlatım benimseyerek *modus*'e çok az yer vermiştir. Bunun sonucu olarak ikinci aday metni ile kendisi arasında belli bir mesafe koymamıştır.

TABLO 2

Aday	Dictum	Modus	Söylemsel	Tarihsel	Mesafe	Saydam	Bulanık	Gerilim
A	-	+	+	+	-	+	-	+
F	+	-	+	+	+	+	-	+

Bu iki adayın iletileri karşılaştırıldığında birincisinin (A) iki "saydam" mektupla yetindiğini, ikincisinin (F) ise ileti olarak kitapçık göndermeyi yeğlediği görülmektedir. Seçmenlerin saydam bir kitapçıktan çok, saydam ama kısa ve söylemin sorumluluğunu

metin boyunca üstlenen bir özneyi yeğlediği görülmektedir. A adayının bir özelliği de iletilerinde ileriye dönük hiçbir sözce barındırmamasıdır. Bu da, seçmenlerin yazılı vaatleri Rektörü seçme konusunda bir ölçüt olarak benimsemediklerini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- BENVENISTE, E., *Problème de linguistique générale I*, 1966, Paris, Gallimard.
- EZİLER KIRAN, A., *Méthodes d'analyse de textes*, Eskişehir, 1993, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- FOSSION, A. ve J.-P. LAURENT, *Pour comprendre les lectures nouvelles*, Paris, 1981, Duculot.
- KIRAN, Z., *Dilbilim Akımları*, Ankara, 1996, Onur Yayınları.
- MAINGUENEAU, D., *Les Termes clés de l'analyse du discours*, Paris, 1996, Seuil.
- PERRET, M., *L'Enoncé en grammaire du texte*, Paris, 1994, Nathan.
- VARDAR, B., *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1998, ABC Kitabevi.